

NAMİ TEMELTAŞ: Katledilişlerinin 101. Yılında Paramaz ve Yoldaşları

Posted on 16/06/2016

1914 yılının Haziran ayında Sosyal Demokrat Hınçak Partisi (SDHP) üyesi 120 kişi, İstanbul'da İttihat ve Terakki yöneticileri Talat, Enver ve Cemal Paşa'lara suikast yapılacağı ihbarı üzerine gözaltına alındı.

17 Eylül 1913'te, Romanya'nın Konstanz (Köstence) şehrinde SDHP'nin VII. Kongresi'nde böyle bir karar alınmış, ancak alınan karar henüz tasarım aşamasında olduğundan ve somut olarak hiç bir adım atılmamış olması tutuklamaların ciddiye alınmamasına neden olur.

Gözaltına alınanlardan 71'i araya giren araçlar sayesinde serbest bırakılırlar.

SDHP'nin Merkez Komitesi üyesi olan Paramaz (Madteos Sarkisyan) ve partinin diğer önde gelen isimlerinin de olduğu 49 kişi tutuklanır.

Tutukluların Divan-ı-Harp'de 17 gün süren yargılanması 10 Mayıs 1915'de başlar ve 27 Mayıs 1915'de sonuçlanır.

Yargılama sonucunda, Paramaz'ın da dâhil olduğu 22 SDHP üyesi, "Özgür ve bağımsız bir Ermenistan kurma amacıyla silahlı eylemlerde bulunmak, yabancı devletleri Osmanlı'ya karşı kışkırtarak, devletin bölünmez bütünlüğüne yönelik tehlikeli planlar yapıp, Osmanlı halklarından bir kısmının Osmanlı hakimiyetinden ayrılıp kendi başına devletler yaratma amaçlı, değişik yerlerde alenen ve gizli toplantılar gerçekleştirmek, basın-yayın yoluyla bu amaçların propagandasını yapmak ve kışkırtıcı çalışmalar örgütlemekle " suçlanarak idama cezasına mahkum edilirler.

Stepan Sabah-Gülyan ve Hagop Tivrapyan (Varaztad) kaçaktır ve yakalanmamış olduklarından haklarındaki idam cezası yerine getirilemez.

Divan-ı Harp'te yargılananlardan 27 kişi için de değişik hapis ve sürgün cezaları kararı verilir.

Hafızalara 20'ler olarak geçen Paramaz ve yoldaşları sorgulanmaları sırasında işkence görür, kötü hapisane koşulları içinde tutulur ve karar sonrası ayrı ayrı zincirlenerek Merkez Cezaevi adlı zindanın bodrumunda bekletilirler.

“Söylediğim çok basit” diyordu Paramaz, yargılama sırasında yaptığı savunmasında. “Hınçak Partisi, 1908 Meşrutiyet ilanı akabinde kabul edilen anayasa temelinde, toplumsal yararlılığı, amacı ve programı bu devletin İçişleri Bakanlığı tarafından kabul ve onay görmüş, resmi kaydı yapılmış bir partidir. Öyle ki, bu durumda bir suçlu varsa eğer, bu İçişleri Bakanlığı'dır.”

Paramaz neredeyse bir avukat gibiydi, yapılan tüm suçlamaların temelsiz olduğunu gösteriyor, onları teker teker reddediyordu. Mahkeme başkanına “Hınçak Partisi'nin 1908 anayasasının kabulünden çok ama çok önceleri (tam 30 yıl önce) kurulmuş bir parti olması nedeniyle, o ve arkadaşlarının yargılanmasının kanunsuz olduğunu” belirtiyordu.

“Sultan'a karşı sadece Hınçak Partisi değil, İttihat ve Terakki de mücadele ediyordu. Bunun için Hınçak Partisi suçluysa eğer, o halde İttihatçılarla birlikte, tüm diğer muhalif partiler de suçlu görülmelidir” diye ısrar ediyordu.

Mahkeme başkanı Hurşit'in, “Türkiye'yi parçalayıp, yok etmek niyetiyle bağımsız bir Ermenistan kurma amacına hizmet ettiğiniz doğru mudur?” sorusunu Paramaz:

“Siz ülkemizi bundan altı yüz yıl önce bizden koparmaya çalışıp, işgal ettiniz. Halkımızı

sürekli olarak katliamlar yoluyla imha etmeye çalıştınız ve şimdi de tüm Osmanlı vatanını bir Türkiye'ye dönüştürme çabası içerisindeyiz. Ancak siz bunu yaparken suçlu görülüyorsunuz da, aynı şeyi yapmaya kalkışıp, tarihsel hakkımızı yeniden elde etme amacı için çabaladığımız için biz mi suç işlemiş sayılıyorz yani !” diye cevaplar. (1)

İçlerinde Doktor Benne ve İşçi'nin de bulunduğu 10 kişiyi içeri getirdiler. Onlar ayakta bekletilirken Divan-ı Harb Başkanı, üyeleri, merkez komutanıyla yardımcısı, merkez memurları, komiserler, gizli polisler eşliğinde polis müdürü Bedri denilen canavar içeri girdi.

Onlardan sonra elinde kalınca bir kâğıt dosyayla genç bir subay da içeri girdi ve mahkûmlara dönerek:

“Divan-ı Harb'in sizleri idama mahkûm etme kararı Sultan tarafından onaylanmıştır. Az sonra ölüm kararı uygulanacaktır. Bu papaz sizin dinî son görevinizi yerine getirecektir” dedi.

Aram Açıkbayyan diğer arkadaşların nerede olduğunu sordu, hemen ardından vücutlarının birbirlerinden ayrı, tek tek değil, hepsinin beraber aynı yerde gömülmesini tembihledi.

O zamana kadar sessiz duran Şebinkarahisarlı Karnig birden bağırdı: “Ey katiller, eğer istediğiniz otuz altın rüşveti vermiş olsaydık, şimdi bizi serbest bırakırdınız, değil mi?”

Görevliler, götürüp darağaçlarının önüne durdurdular. Bazıları hızlı yürürken, birkaçı yavaş adımlarla ilerliyordu. Her biri, ölüme aldırış bile etmeyen, onu hiçe sayan, yiğitçe, gururlu bir duruşa sahiplerdi. Onların bu düşünsel ve ruhsal dayanıklılığına şahit olmak bana da güç veriyor ve gördüklerime dayanmamı sağlıyordu.

Kurtuluş Ordusunun inançlı askerleri olduklarından, ağızlarından tek bir şikayet veya

sızlanma duyulmuyordu. Onların anısı, şehitlerin çizdiği yoldan yürüyecek olan yeni nesillerimiz için ölümsüz olmalıdır.

O sırada Merkez Komutanı, elinde tuttuğu katlı koca bir kâğıdı öperek yanında duran Başsavcı'ya verdi ve o da Sultan'ın onayını taşıyan ölüm emrini yüksek sesle okudu. Yazılı emre istinaden hangi suçla isnat ve mahkûm edildikleri okunulduğu anda, hepsi tek bir ağızdan ve olabildiğince yüksek sesle; "Yaşasın Ermenistan, Yaşasın Ermenistan" diye haykırdılar.

Ölüm emrinin okunmasından sonra Paramaz arkadaşlarına dönerek, "Yoldaşlar, yiğitçe, başımız dik gideceğiz ölüme" diye onlarla son sözlerini paylaşmaya teşebbüs ederken, ona engel olmaya çalışanlara aldırmaksızın "bize yakışan şekilde..." diye devam ettiği anda Doktor Benne cellatların yüzüne; "Biz, 20'leri asıyorsunuz, ama arkamızdan yirmi binler gelecek" diye haykırıyordu.

İlk, Paramaz'ı darağacına çıkardılar. İdam sehpasında "Siz, sadece bizim vücudumuzu yok edebilirsiniz, fakat inandığımız fikirleri asla... Yarın Ermenilik, ülkenin Doğu'sunda özgür ve sosyalist Ermenistan'ı selamlayacaktır" diye var gücüyle haykırdı.

Paramaz, ilmiğin boğazını sıktığı halde son bir gayret ve nefesle, boğuk ve ancak duyulabilen bir sesle; "Yaşasın Sosyalizm, Yaşasın Ermenistan !" sözlerini haykırdı.

Birden bir şarkı sesi duyuldu. Yervant'dı. (Panvor) İşçi... Ölüme hiç aldırış etmeden onu şarkıyla karşılıyordu.

"Ölüm her yerde aynıdır ama ne mutlu halkının kurtuluşu için şehit düşene..." (2)

15 Haziran 1915 tarihinde idam edilen 20 Ermeni devrimciyi saygıyla anıyorum. Onları anarken Ekim 2014 tarihinde Kobane savunmasında yaşamını yitiren "Paramaz" kod adını

kullanan Suphi Nejat Ağırnaslı'yı da unutmadan... (NT/HK)

Dipnot:

1. Sarkis Kevorki Hatspanian / Yerevan / 12 Haziran 2013 / Doğu Ermenistan
2. İdamda dini görevli olarak bulunan Papaz Kalust Bođosyan 20'lerin idamına tanık olduğu saatleri anlattığı anılarından.

Nami Temeltaş 1977 Diyarbakır Eđitim Enstitüsü Sosyal Bilgiler öğretmenliği mezunu. 6 yıl kadar Diyarbakır, Eskişehir ve Antep cezaevlerinde siyasi tutsak olarak yattı. Siyasal nedenlerle öğretmenlik yapamadı.

Kaynak: bianet.org